

1000

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Julförberedelser.

I min hembygd är det inga särskilda bestämmelser för julens förberedelse i arbetets göromål. Men man vill ju ha tröskat, bykat, slaktat samt malt och siktat en del säd till julbaket, som är det rikligaste på hela året. Av de olika brödsorterna kan nämnas limpor, fint bröd och vetebröd.

De sista dagarna har man småsysslor och rengöring i stugan att tänka på.

Julbaket.

Rengöring.

Småland
Söder
Vimmerby

1000
nytt. Karl Nilsson
av Hökensås
Vimmerby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2 2.

Tomasdagen.

Den tjugoförste infaller Tomasdagen, då det är
marknad i var stad och stor folkrörelse och kreatursmarknader
i somliga städer. Juluppköp såsom julklapp^ar och dylikt.

Julafton.

Den tjugofjärde är det julafton. Först på morgonen brukar man låta djuren veta, att det är julafton genom att vid första fodringen säga till dem vanligt: "I dag är det julafton och i morgon är det juldagen."

Allt arbete skall vara avslutat före tolv eller ett på dagen. Förmiddagen är väl upptagen med småsysslor, såsom att göra i ordning till julhelgen, skaffa sig en vacker julgran och kläda den vackert med karameller, äpplen, flaggor, julgransljus m.m.

Vid middagstiden sätter man upp en julkärve, som man har väl gömt till denna dag.

Vid tolv eller ett äter man middag, då julsteken är kokt och julbordet väl dukat. Det dukade julbordet ~~XX~~

Skriv endast på denna sida!

Kreaturen.

Julgran.

Julkärve.

Middag.

Julbordet.

består av olika slags maträtter, varav kan nämnas lutfisk, en karott
av spadet av den kokta julsteken samt en härlig ost.

Sedan på eftermiddagen går man till rengöring
av sig själv, tager ett grundligt bad eller en riktig tvättning,
varefter man tager på sig sina helgdagskläder. Tvagning.

Vid sextiden äter man kvällsmat (julmaten). Kvällsmat.
Julbordet är då dukat på samma sätt som förut men dessutom för-
sett med gröt. Efter denna måltid läses högt juldagens epistel-
och evangelietexter och böner samt sjunges några julpsalmer. Se-
dan delar man ut julklappar, om sådana finnas, varpå man går
till vila. Julklappar.

Juldagen.

Följande dag är det juldagen, då alla är tidigt uppe för att gå eller åka till julottan. Då har man julgranen tänd. Det finns ännu på somliga platser kvar den gamla sedan, att den, som kommer först hem från kyrkan, får först sin gröda inbär-gad. Julotta.

Juldagen förflyter sedan i stillhet. Inga syss- Inget arbete lor företagas mer än ladugårdens skötande.

I en gammal sägen heter det om juldagen: "Att Vädret - näs- om solen på juldagen skiner klar så lång tid, att en ryttare kas- ta års gröda, tar sig upp på en hästrygg, blir det ett gott och bördigt näst- stundande år!"

1000

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

6.

Annandagen

börjar de stora julkalasen och ungdomsbjudningarna, vilka vara
till tjugondag jul eller Knutdagen, då det heter: "Knut kör julen ut!"

1000

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7 f.

Nyårshelgen.

Nyårsvaka är det på somliga ställen nyårsafton, Nyårsvaka. varvid ungdomen vakar in det nya året med lekar och dans och muntert samtal ända till midnatt.

Julhelgens festligheter avbrytes av nyårsdagens helgdagsro. Nyårsdagen är det nyårsotta.

Nyårsotta.

Seder och bruk vid julen.

Julens firande och iakttagelser i forna tider i min hembygd är liknande som nu. Inga vidskepliga bruk i arbetena till julens förberedelse förekommo. De arbeten, som skulle vara gjorda till jul, var tröskning samt en del kolning(?) och andra småsysslor, som skulle vara färdiga till klockan tolv på julafton. - Julfisker skulle i god tid köpas hem. - Man fick tänka på, att mala, sikta, mälta och brygga tog sin tid. Vidare skulle det bykas, slaktas, skuras och stöpas ljus. Först och främst Ljusstöpning. stöptes de trearmade julljusen, som endast användes vid jul. Sedan de vanliga ljusen till husbehov, vilka blevo litet sämre.

På den tiden försiggick jultiggeriet. Var och Jultiggeri. en socken eller kommun skulle hjälpa sina fattiga. Därför bakades det särskilda kakor till dem, och vilka kakor voro mindre än de

— 9 — 9.

vanliga, som vanligen bakades.

Även jungfrur och drängar fick julbröd, vilket också förekom den tjugofjärde oktober, flyttdagen, samt en ost, men numera är den sedan borttagen.

Julbröd åt
tjänstefolk-
et.

Julhelgen ansågs börja med julafton och sluta tjugondedag jul. I en gammal säger heter det att tjugondedag jul leker man julen ut.

Tjugondedag
jul.

I somliga socknar begagnades julhalm. Det var råghalm, som lades så att alla axen kommo uppåt och fästades med listor. Det skulle vara ett minne från Kristi födelse, ty när han föddes, lades han på halm och hö. Halmen gavs sedan åt djuren. Det skulle var nyttigt för dem, ty den hade blivit helgad genom användningen vid julen och hade stor kraft. Den bands i kors och anbringades som skyddsmedel över dörrarna. - En bunt av den gavs åt kreaturen, innan de om våren släpptes ut på bete för att bevara dem för olycka. - Julhalmen ströddes ut på åkrarna i somliga trakter för att för att göra den bördig, trodde man.

Julhalm.

Julafton.

Några av manfolken spenta stickor, andra hugge ved, en uppsatte julkärven åt sparvaran, några skodde hästarna och gjorde i ordning seldon och åkdon till julottan.

Klockan tolv eller ett var det middag, då bröd- Dopp i grytan.
skivor doppades i den kittel, vari julsteken var kokt. Doppning
i grytan gjordes med viss högtidlighet och betraktades som en
inledning till det egentliga julfirande. Julafton fick på grund
av denna måltid namnet doppardagen.

Sedan på aftonen, då som nu, gick man till
rengöring av sig själv, tog ett grundligt bad eller en tvättning,
varefter man tog på sig sina helgdagskläder.

Sedan på aftonen dukades julbordet, som bestod Julbordet.
av olika slags rätter, smörgåsbord, lutfisk, gröt, juldricka,

brännvin och en stor ost samt julskinåkan. - När man sedan hade ätit, lästes högt juldagens epistel- och evangelietexter och några julpsalmer sjöngos, vari alla närvarande instämde. - Sedan utdelades julklapparna, om sådana funnos. - Sedan dukades det fram Julklappar. ny mat på bordet, som ej fick röras och skulle stå på bordet under Mat på bordet julnatten. Sedan lästes en julbön, och man gick till vila utan att det julnattensläcka ljusen. - Som bränsle användes en stor björkstock, vilken ten. kallades "julhöna".

Julgranen var ej i forna tider så allmän. För Julgran. något mer än hundra år sedan pryddes stugans tak med takkronor, Takkrona. som voro av olika slag, t.ex. en tallkrona.

12 1/2

Tro och föreställningar om julen.

Om julljusen säges det, att de äro botemedel för svåra sår och skärsprickor.

Det brännvin, som har stått på bordet under julnatten, är ett förträffligt medel mot svåra sår och invärtes sjukdomar.

Det säges, att vattnet på julnatten blir till vin, när den infaller på samma dag och tid, som Jesus föddes. Detta skall ske vid midnatt.

En vanlig tro är, att om man julafton, då alla sitta till bords, går och ser in igenom fönstret, skall man få se den huvudlös, som under ~~ÅÅÅ~~ året kommer att dö.

Om man julaftonskvällen går ut på förstubron och lägger psalmboken på huvudet och låter den öppna sig, och

Skriv endast på denna sida!

Julljusen.

Brännvin.

Vattnet blir
vin.

Se vem som
skall dö un-
der året.

det därvid blir en dödspsalm, dör man under det året.

En gammal sed är, att man ej skall bära in vatten, varken i boningshus eller ladugård juldagen, för då bär man flugor till sommaren.

Man skall akta sig för att slå omkull juldagen. Gör man det, dör man det året.

~~13~~ 13.

Ej bära in
vatten juld.

Ej slå om-
kull juld.

1000

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14 14/1

Kreaturen under julen.

Julaftons morgon skall man vara vänlig mot djuren och därför tilltala dem vänligt med de orden, när de får sin första fodring: "I dag är det julafton, i morgon är det juldagen."

Juldagens morgon skulle alla djuren ha av julkosten. Man tog därför en tallrik eller en bricka, delade en brödkaka, som hade varit på bordet under julnatten i smådelar. Hällde sedan på dessa av det brännvin och dricka, som hade varit på bordet under julnatten. Sedan tager man av saltet och pepparn, som också ha varit på bordet under natten och ger vart och ett av djuren en sådan brödbit.

Småland
Sövede hd are nr 1000 Bygd, Tranås län
Vimmerby are förskott, Vimmerby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15 / 11

Juldagen

var alla tidigt uppe för att gå eller åka till julottan. Efter denna gällde det att komma hem fort. Därför ville man knappast sitta så länge som till välsignelsen för att få i ordning seldonen. " bärgat. Sedan bar det av med de raskaste hästarna, som kunde löpa, ty den som kom först hem, fick först in sin gröda.

Husets folk undfägnades med julglögg och brännvin. - Juldagen förflöt sedan i stillhet. Var och en skulle vara hemma hos sig. Det ansågs vara en stor skandal att gå omkring hos grannarna juldagen. - Ingen utesyssla fick företagas. Ladugården och stall fick vara orört. Spillningen fick ligga kvar till annandagen. Hästarna fick vara oryktade.

Julottan.

Först hem -

" bärgat.

Inga besök.

Inget arbete.

16 / 6.

Annandagen och slutet på julen.

Annandag jul voro drängarna tidigt uppe för att Göra spekspe- spela spratt för grannarna, att kasta omkring och kasta i mera på takel i ladu- somliga ställen. Där de hade kärlek till flickorna, så gjorde de gården. i ordning i ladugården åt dem.

På eftermiddagen började julstugorna. Dessa Julstugor. dansaftnar fortsattes sedan alla juldagarna med undantag av helg- dagarna. Man samlades på olika ställen varje dag, och det var en viss heder med den första julstugan. Dessa fortsattes till tjugondedag jul, då det heter: Tjugondedag jul då leker man jul Tjugondedag jul. ut.

Juldagarna's fester avbrytas endast av nyårs- Nyår. dagens helgdagsro. Nyårsafton var det nyårsvaka med dans och supgille, samt ett muntert samtal, som varade till midnatt.

1000

upptåg.

Trettondagen firades i allmänhet utan något

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~1871~~ 1872

Trettondagen.

Skriv endast på denna sida!

När djur och växter kunna tala.

Det säges, att en bonde lade sig en julnatt på höskullen för att lyssna till djurens tal. Vid midnatt steg oxen eller tjuren upp och sade: "Vad skall vi leva av i vinter? Husbonden har ju tröskat all sin säd, så vi få väl leva av bara halmen." Skällkon steg då upp och sade: "Det får väl gå. Det finns ännu tre tunnor säd kvar i halmen." När bonden fick höra detta, tog han och tröskade all sin halm och fann i den ännu tre tunnor säd. Det säges, att innan våren voro alla hans djur döda.

En annan sägen om hur fåren kunde tala, var vid dessa sade, att de fick klippa dem två gånger om året, höst och vår, men de fick ej klippa bröstlappen, för den skulle vara att värma fötterna vid.

Björken sade i fastlagstiden: "Hugg inte mej,

1000

för då piskar jag dig."

Alen sade om våren: "Hugg inte mig, för då
blodar det."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1919

Skriv endast på denna sida!

1000

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20 20.

Vårfrudagen.

den tjugofemte mars, då tranorna bruka komma. Kommer dessa senare, bådar de sen sommar. Det heter även, vårfru lyser till sängs. En gammal sägen: "Den som vårfruafton går till sängs vid dagsljus, blir sedan tidigt färdig att lägga sig."

Om det fryser den gamla vårfrunatten, det är natten till Vilhelmdagen, natten mellan den femte och sjätte april, så följa fyrtio frostnätter under sommaren. - Är det däremot vackert väder på morgonen, blir det god och härlig skörd.

21 2/1

Om påsk, pingst och påskveckan.

Om några särskilda seder vid dessa högtiders firande vet jag ej, blott om veckan före påsk, som har haft sina Påskveckan. iakttagelser i vissa trakter. - Denna vecka kallas påskveckan eller dymmelveckan. I vissa trakter har alla denna veckas dagar viss betydelse. Alla dagarna har fått sitt särskilda namn: Blåmåndag, vitetisdag, dymmelonsdag, skärtorsdag, långfredag, stickelördag, granna söndag. Fordom skulle viss slags mat ätas på dessa dagar. Härav kvarstår ännu i vissa trakter pannkakor och kroppkakor om tisdagen. - I detta sammanhang kan nämnas fetetisdagsbullar på första tisdagen i fastan. Vitetisdag.

Dymmelonsdagen brukas i somliga trakter hängas Dymmelonsdag på varandra dymmelonsdagspas av papper, trasor, ja, ibland kan man få se en strömming eller en sill hänga och dingla på ryggen.

Långfredag.

Långfredag har det varit den seden att stiga upp tidigt och piska varandra med ris. Den tungsövde kunde vara säker om att få sig en försvarlig risbastu på morgonen. Långfredag är riset till åminnelse av Frälsarens lidande. Detta kallas långfredagsris. I gamla tider brukade föräldrarna i hemmet piska sina barn och tjänare med ris, som kallades påskskräcka. I vissa orter härskar denna sed ännu men allenaast som en lek ibland barn och ungdom. Långfredag är en lång dag.

Natten mellan dymmelonsdag och skärtorsdag fara påskkäringarna (häxorna) genom rymden till Blåkulla. Påsknatten komma de åter tillbaka. De kunna under denna tid göra varjehandat otyg för att åstadkomma förgörning bland människor och djur. De fara omkring i rymden, ridande på kvastkäppar och kvastar och allt möjligt. De fara upp genom skorstenarna som raketer. Sen bär det av genom luften med blixstens hastighet, varvid de på sin väg lämna en eldstrimma efter sig. En gammal sägen i vissa trakter: Att spjället borde stängas före solnedgång och inte öppnas före soluppgång, på det att ej trollpackorna må komma in samt ej öppna det förrän eld blivit uppgjord i spiseln samt alla dörrar stängda."

Påskkäringar.

Påsk firades förr som nu i allmänhet som en stor glädjedag till minne av Frälsarens uppståndelse. Det säges, att om man påskmorgonen stiger tidigt upp och tittar på solen

Påsk.

genom ett sotat glas eller ett tunt svart silkesförkläde, får man se solen som ett stort hjul dansa av glädje över att Frälsaren är uppstånden.

Vid påsk i min hembygd nu som förr i tiden äggmåltider ~~utan~~ några vidskepligheter. Dessa kunna vara placerade på olika dagar. I min hembygd är det påskdagen eller också annandag påsk, förr kanhända mer påskafton.

För övrigt firas påsk med vanlig helgdagsro och glädje över Frälsarens uppståndelse.

Annandag påsk slutar fasttiden och helgdagsstämningen och brukar firas med baler och danstillställningar med glädje och fröjd högt i tak.

Pingst firas förr som nu i min hembygd med vanlig helgdagsro till minne av den helige andes utgjutande på Jesus lärjungar. Pingst.

Förr säges det, till ett riktigt pingstgille hörde ett pingstbrudpar, vilka kunde föra ett grovt gyckel, om de voro munviga nog att få de skratlystna på sin sida. Men hur detta tillgick kan jag ej beskriva.

24 24.

Varsel.

En sägen: "Om någon ser likfärder av mystisk art, betyder det deras egen bortgång."

Djur kunde också förebåda dödsfall. När ugglan skrek vid något boningshus, blev det snart sorg i huset.

Likaså när tuppen gal sent om kvällarna.

Om föremål bildade kors, såsom ved, käppar m.m. så betydde det dödsfall.

25 25

Dödsfall och begravning.

En havande kvinna torde ej vara närvarande vid en dödsbädd. På grund av att barnet kunde få något lyte vid detta tillfälle.

Vid begravning bjöds förr som nu de närmaste släktingarna, grannar och vänner i förväg. De bjudna hava med sig förning, såsom tårtor,kransar och bakelser.

Den dödes klädsel ville man ha så fin som möjligt. I synnerhet unga flickor pyntades med blommor. En gammal man ellerkvinna kläddes enklare. Vid begravningen fick gästerna se den döde, om de önskade, innan ~~XXXXXX~~ locket skruvades fast.Sedan sjunges en sång, innan liket toges från sorgehuset varjämte ett tal hålles. Förr var det sed att sparka omkull pal-larna, som liket stod på, när det togs därifrån. Den döde skulle

20 26.

då få ro i graven. Detsamma hände vid kyrkan.

Likståten ordnades så: Först den, som körde li- Likståten.
ket. Förr var det en gammal sed, att denne skulle låta sin häst
smaka begravningsbrödet. Sedan de närmaste släktingarna. Vid detta
tillfälle medhaves kransar som kastas på den döde. Ibland hålles
ett tal vid graven om den dödes levnad och bortgång.

Själv mördare förr i tiden fick ej begravas Själv mördare.
var som helst på kyrkogården utan skulle begravs norr om kyrkan.
De fick ej tagas in genom porten. De fick tagas över ringmuren.
De fick ej begravas med särskild ringning. Därför passade man på
att begrava vid gudstjänstringning eller lördagsringning.

Begravning äger vanligtvis rum en söndag före
eller efter gudstjänsten.

Begravningbordet är dukat med allahande maträt-
ter. På somliga ställen bjudes på spritdrycker. Begravning brukar
vara en eller flera dagar på somliga ställen.

Förr i tiden skulle liket bäras, om det var
aldrig så lång väg. Och därför fick det vara många att byta om i
så fall, om det var för långt.

Klädsel på vägen var förr som nu allmänt be- Majning på vä-
stående av grangrenar, lagda i ordning vid vägkanten med skaftet gen.
eller storändan av grnen vända mot sorghuset. Inuti detta lägges
ett kors av repat enris med skaftet vänt mot liket. Ibland strös

1000

det repat enris över hela graven. Sålunda lägges utanför gårdar
och vägsäl.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27 29

Skriv endast på denna sida!

Bröllop och lysningssväng.

Bröllop firades förr som nu i min hembygd i brudens hem. Detta består liksom begravningen av deras närmaste släktingar, grannar och vänner.

En vecka innan bröllopet begynte tillredelserna, såsom bakning, matlagning m.m. Bjudningen utfärdades av brudens föräldrar, brud och brudgum. - Vid detta tillfälle medtager de bjudna förning likasom vid begravning, såsom tårtor, kransar och ostkaka m.m. - Brudgummen och bruden resa till dem, som skall vara särskilda hjälpare och bestämma deras åligganden, såsom värld och brudkläderskan, som skall kläda bruden.

Bröllop firas vanligtvis i två dagar, lördag och söndag. - En gammal sägen: "Regnade det under bröllopsdagen i brudkronan, blir det tårar i äktenskapet."

Skriv endast på denna sida!

Bröllop.

Regn i brud-
kronan - tår-
rar.

Lysning sker numera från predikstolen och har ingen officiell betydelse. Förr i tiden hade den en mera juridisk betydelse. Prästen ställde sig nämligen i kyrkdörren och tillkännagav för allmänheten den nya kungörelse om åktenskap, i händelse någon skulle veta något, som kunde läggas i hinder för det. Det var således att motsvara den nu brukliga annonseringen i tidningar.

Lysning.

7.9

29.

Lysningssväng eller kryckegänge. Den firas nu som förr i tiden hos bruden. Den infaller i min hembygd den första lördagskvällen efter lysning i kyrkan. - Lysning uttages i nyet. Så vid dessa tillfällen är det vanligtvis härligt, härligt månsken, om det ej är mulet. Ungdomen samlas dit på aftonen från alla håll. När en del ungdomar samlats hugges en lysningsbjörk, som den heter, som är vanligtvis förut utsedd. Den skall vara en stor och präktig björk. Är bruden havande, skall den vara en "klynbjörk", i annat fall skall det vara en vanlig björk med grov och reslig växt. Den får inte kvistas, och den skall dragas eller köras som den är. Den lägges med storändan på en bakvagn eller en kälke på vintern, om det är snö. Sedan skall den dragas av ungdomen men blir det en stor möda om det är långt. Jag var själv med en gång om att draga en sådan. Det var över en kilometer. Den var vid brösthöjd, tjugo tum i genomskärning. Vi voro omkring sextio eller sjuttio man. Köres den med hästar eller oxar så brukar en spelman sitta på storändan på den och spela hela

Lysningssväng.

Lysningsbjörk.

1000

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vägen. Är brudparet inte ute och mottager dem vid framkomsten, så brukades det förr att lägga upp storändan på stugtrappan, så att de ej kunna komma ut. Vanligt är, när den är framkommen och blivit avlässt, att utbringa ett fyrfaldigt leve för det nya brudparet. Efter det skjutning med gevär eller dynamit. Sedan inbjudes ungdomen vanligtvis på kaffe och ibland spritdrycker, som består av brudgummen. Sedan upplåtes det rum i stugan eller på logen för ungdomen att dansa eller leka, vilket pågår med liv och lust till långt fram på natten. Bruden och brudgummen bruka hissas under hurrarop och lyckönskningar.

30 30.

Småland
Söder
Vimmerby

M: 1000 p. p. t.
Karl Nilsson
Koknäs, Vimmerby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

Segerhuva.

Om livmodershinnan blev kvar på barnet's huvud vid födelsen, heter det, att barnet var född med segerhuva. Och ett sådant barn hade större makt än andra barn. Särskilt mot eldsvådor behövde en med segerhuva född blott gå omkring brandplatsen för att få eldsvådan begränsad. Elden kunde nämligen aldrig gå över det ställe, där denne gått ~~fram~~ fram. Ett sådant barn var det övernaturligas utvalda gunstlig och skulle gå från hugg och slag samt god tur i handel och vandel. Segerhuvan torkades och bars på bröstet.

Vad en havande kvinna hade att iakttaga.

En havande kvinna bör ej förtära mycket kött. Ej äta kött.

Barnet kan taga skada därav.

Förr ansågs, att man kunde överföra förlossnings- smärtorna på andra personer, t.ex. en man eller ett djur. Detta genom besvärjelser av jordegumman. Överföra födslovåndan på en annan.

Det ansågs att en man kunde förvärva förmågan att hjälpa kvinnor i barnsnöd. Om en man hade kunnat skilja en orm och en groda åt utan att döda någon av dem, så om han vid ett sådant tillfälle höll om midjan på henne, skulle det underlätta hennes svåra barnsnöd. Hjälpa kvinnor i barnsnöd.

Ett försiktighetsmått för en havande kvinna: Akta sig för att hon skulle akta sig att bli skrämmd av djur, såsom hundar, katter, arga hästar, ormar m.m. Samt vid brand eller slakt bli skrämmd av blodet. Akta sig att slå sig med händerna på sin kropp. att bli skrämmd.

t.ex. ansiktet för att ej barnet skulle få något lyte därav.

Några försiktighetsmått var av vidskeplig natur, Jag förnekar ej, att mångenstädes ännu i dag åtskilliga rester av denna vantro lever kvar och fortplantas. Det var en massa saker, som en havande kvinna skulle iakttaga, för att hennes barn skulle få andliga eller kroppsliga åkommor. Hon borde i synnerhet under havandeskapets första och sista månad hålla sig hemma och inomhus och i varje fall undvika allt, som kunde göra henne rädd. I motsatt fall ådrog hon barnet sjukdom och lyten, som det aldrig kunde befrias ifrån.

De vid förlossningen biträdande jordegummorna ansågos allmänt äga övernaturliga förmågor.

33 33.

1000

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

34 34/1

Lyten.

Harmynthet därför att modern sett ett huvud
av en levande eller en död hare eller sett i en öppen grav, sett
en yxa i huggkubben eller sett en harmynt person eller ryggen
av en fällkniv.

Harmynthet.

Vindögdhet därför att modern sett i ett nyckel-
hål, flaskspringa, butelj m.m.

Vindögdhet.

Fallandesot därför att modern sett en person
med denna sjukdom, en halshuggen höna flaxa, gått över en grav,
som efter kistans förmultning insjunkit, sett slagsmål, mord,
en människa svimma, blod rinna, ett djur falla, en ko kalva, sett
någon komma in med två förkläden på sig.

Fallandesot.

Gapmund därför att modern sett en tom vävsked
sitta i slaget.

Gapmund.

(?)Glupskhet därför att modern sett i en tom till- Glupskhet.

Skriv endast på denna sida!

1000

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

35

knuten säck, ätit mycket under havandeskapet.

Missfall ansågs vållat av onda makter, vilka
velat taga barnet.

Brännskada åstadkom, att barnet vid födelsen
var hudlös på motsvarande ställe.

Missfall.

Hudlöshet.

1000

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

36 36.

Då en havande kvinna dog.

Kvinnor, som dogo i havandeskap eller före sitt barns födelse, måste ha med sig sax och tråd i graven jämte annat , som erfordras för lindandet av ett nyfött barn. Fick hon ej detta med sig, ~~erhöll~~ hon ej ro i graven.

1000

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

37 37.

Födelse och dop.

I det vatten, varuti barnet första gången tvät- Barnets förs-
tades, måste läggas flinta, stål och moderns vigselring och ett ta tvättvatten
glödande eldkol. Det förekom också, att man i moderns säng vid
födelsen placerade stål. Sedan barnet tvättats, skulle även mo-
dern tvättas i ansiktet med samma vatten för att få frisk och klar
hy. Vattnet fick därefter ej kastas ut under bar himmel utan
under stuggolvet.

Barnets första lindekläder måste brännas upp.
Innan barnet första gången lades i vaggan, skulle man där ha ned-
lagt sax, kniv och en bit flinta samt en påse med krut, vitlök
m.m. - Eld måste ständigt brinna invid barnet, intill dess det
blev döpt. Försummades detta, kunde barnet lätt bli förgjort eller
förbytt av onda andar såsom troll. Barn döptes också förr tidigare

än nu.

Då barnet var omkring en vecka gammal, plägade Hednahår. man på vissa håll sammanblanda salt och aska på en tallrik. I denna blandning doppade man därefter en yllelapp och gned därmed barnets huvud, tills dess allt håret var borta. Det håret barnet hade på huvudet vid födelsen kallades hednahår och måste ovillkorligen vara borta, då modern skulle kyrktagas.

Under den tid, som förflöt från det barnet fötts, intills moderns kyrkotogs, fick hon ej gå ut under bar himmel, sedan det blivit mörkt, förtära kötträtter, taga en mansperson i hand m.m. Att iakttaga före kyrktagningen.

En tro var också, att gudmoderns och faddrarnas goda och dåliga egenskaper kunde smitta barnet.

Det barn, som skrek under döpelsen, skulle Skrika under dopet - god få bra sångröst.

Tappade faddrarna något under akten, skulle barnet bli släpphänt. sångröst.

Dopvattnet ansågs heligt och förvarades såsom Dopvattnet. botemedel mot svåra sjukdomar och krämpor m.m.

När ett barn döptes förr brukades vid dess klädning stoppas på den en enkrona eller en tvåkrona, som sveptes in i ett papper ur en psalmbok, och lades på bröstet, för att barnet skulle bli rikt och gudfruktigt. Dessa pengar gömdes, tills barnet hade konfirmerats. Pengar i dopklädningen.

1000

Om barnet bars vid dopet av en gudmor, skulle barnets moder sitta för sig själv och äta, för att barnet skulle få god matlust.

Faddrarna brukade giva barnet faddergåvor, såsom Faddergåvor. kläder, pengar. De sistnämnda skulle insättas på en sparbanksbok, som någon av faddrarna skulle hava hand om, tills den hade fyllt femtio år. Faddrarna skulle näst föräldrarna hava uppsyn på barnen. ?

I doplindan inlades en del medel såsom stål, Skydd mot onkrut, lök, för att ej barnet skulle bliva förgjort av onda makter. da makter.